

קונצרט-חג לציון עשור לייסודה של
קרן תל-אביב לספרות ולאמנות
ע"ש יהושע רבינוביץ

באולם רקנאטי — מוזיאון תל-אביב

ד' בתמוז, תש"ם 19 ביוני, 1980

מחיר: 20.00

**קרן תל-אביב לספרות ולאמנות
ע"ש יהושע רבינוביץ**

**קונצרט-חג
לציון שנת העשור
ליוסודה של הקרן**

באלם רקנאטי-מוזיאון ת"א
ה' תמוז תש"ם (19.6.1980) בשעה 20.00

קרן תל-אביב לספרות ולאמנות
ע"ש יהושע רבינוביץ
תמוז תש"ם

הריני מקדם אתכם בברכה המסורתית: ברוך בואכם לערב המציין את שנת העשור לייסודה של קרן תל-אביב לספרות ולאמנות. הקרן הוקמה ביוני 1970 ע"י יהושע רבינוביץ ז"ל, ראש העיר תל-אביב יפו דאז, אשר ראה בה זרוע רבת-חשיבות להעשרת חיי התרבות והאמנות בעיר ובשכונותיה. מאז ייסודה של הקרן ועד ליום פטירתו באוגוסט 1979 כיהן יהושע רבינוביץ ז"ל כיו"ר הדירקטוריון ומסירתו לקרן לא דעה גבול. באות הערכה הזקרה על זימתו ותרומתו רבת-החשיבות בהקמתה של הקרן, בהרחבתה ובביסוסה, החליטו מוסדות הקרן לקרוא את הקרן בשם: "קרן תל אביב לספרות ולאמנות ע"ש יהושע רבינוביץ".

בעשר שנות קיומה עשתה הקרן גדולות ורבות בתחומים שקבעה לה לפעול בהם: ספרות, מוסיקה, ציור ופיסול, תיאטרון דרמה-יצירתית ומחול-אמנותי. בכל אחד מהתחומים הללו השתדלה הקרן להטביע חותמה, בין על-ידי יוזמות משלה ובין על-ידי הצטרפותה ליזמות של גופים ציבוריים אחרים. פעולה עניפה ורבת-חשיבות עושה הקרן בקירובם של התושבים מהשכונות, והנער והתלמידים מבתי-הספר בראש ובראשונה, לערכי הספרות והאמנות. דבר זה מוצא ביטוי בכל אחד מהתחומים שבהם פעילה הקרן, ולזכותה נרשמו תוצאות חיוביות לא מעטות.

התכנית המשותפת של הקרן ובנק דיסקונט לישראל להפעלת מרכזים קהילתיים בתחומי התרבות בשכונות בעיר, הוסיפה אף היא נידבך חשוב בהשגת היעד האמור.

מן התכניות הרבות שהקרן יזמה בשנות קיומה, תצויין התכנית של הזמנת יצירות ממלחינים בשביל גופים מוסיקליים מבצעים. למעשה, היתה הקרן המוסד היחיד והבלעדי שיוזם ופעל בתחום זה, ולמעלה מ-50 יצירות מוסיקליות מקוריות הזמנו ע"י הקרן, באמצעות הועדה המקצועית המייעצת שלה למוסיקה, בשביל גופים מוסיקליים, שהתחייבו (בצורה מוסרית, כמובן) לבצע במספר סביר של קונצרטים.

ואכן, לא היתה יצירה אחת שהזמנה על-ידי הקרן ולא בוצעה, הלכה למעשה, על במת הגוף המוסיקלי שפנה ובקש להזמינה בשבילו. החל מהתזמורת הפילהרמונית הישראלית, האנסמבל הקאמרי הישראלי (ולאחר מכן התזמורת הקאמרית הישראלית), התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור, מקהלת "רינת", מקהלת זמרי "קאמרן" וכו', דרך הגופים המוסיקליים הקאמריים (רביעית תל-אביב, שלישית "יובל", חמישית כלי הנשיפה, רביעית צה"ל וכו') ולקהות-המחול השונות (בת-דור, בת-שבע, "ענבל", משה אפרתי וכו'); וכלה באמנים ישראלים ידועי-שם (פנינה זלצמן, אריה ורדי, עוזי יזל וכו') - כל אלה ועוד, היו בין המוסדות המוסיקליים המבצעים שבשבילם הזמינה הקרן יצירות ממלחינים ישראלים מהשורה הראשונה (ולכל אחד מהגופים הללו הזמנו לפחות 2-3 יצירות במשך השנים).

חלק זעיר מאד משלל היצירות האמורות מוגש הערב על-ידי הגופים השונים, המופיעים באדיבותם הרבה שלא על מנת לקבל פרס כלשהו. תודתי הנאמנה נתונה להם על כך מראש.

אני תקווה, כי קרן תל-אביב לספרות ולאמנות תמשיך גם להבא לתרום תרומתה החשובה והמבורכת באותם שטחים שבהם היא פעלה בהצלחה כה ניכרת בעשור הראשון לקיומה.

שלמה להט

יו"ר הדירקטוריון של הקרן

ערב נעים ומהנה!

תכנית הערב

זהרירה חריפאי - קריאה של שירים

דבר יו"ר הדירקטוריון של הקרן שלמה להט, ראש העיר תל-אביב-יפו

יחזקאל בראון - הלחנה של שירי עדות - בביצוע מקהלת זמרי "קאמרן" בניצוחו של אבנר אתי:

"אדון עולם" (עברית)
"מולינרו" (לדינו)
רויז רויז (יידיש)
"דרור יקרא" (עברית)

עדן פרטוש - "דמויות" - בביצוע להקת-מחול בת-שבע:

כוריאוגרפיה: רינה גלוק
תאורה: חיים תכלת
תלבושות: ברטה קוורטץ
רקדנים: לאה אברהם
אורית קינן
גיי אוגן
חיים אוחיון
אמיר קולבן
פול בלום

הפסקה

בן-ציון אורגד - "רשויות" - בביצוע אריה ורדי (פסנתר)

אנדרה היידו - "סיפורים על ילדים שובבים" - בביצוע התזמורת הקאמרית הישראלית, בניצוחו של סידני הארט:

1. הוד מלכותו הילד - דמות מס' 1
2. אינטרמצו
3. הוד מלכותו הילד - דמות מס' 2
4. פרק על השעמום
5. הרהור
6. דגם של אהבה
7. אפילוג

יחזקאל בראון

נולד בשנת 1922 בגרמניה ועלה ארצה בשנת 1924. למד בגימנסיה "הרצליה" ובסמינר הקבוצים ואת השכלתו המוסיקלית רכש באקדמיה הישראלית למוסיקה, שבה למד קומפוזיציה מפי א.א. בוסקוביץ ז"ל. כיום הוא משמש כראש האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין של אוניברסיטת ת"א ובמדרשה למחנכים למוסיקה. בשנים 76-1974 שימש כיו"ר הועדה המקצועית המייעצת למוסיקה של קרן תל-אביב לספרות ולאמנות. בין יצירותיו – סונאטה לחליל ללא ליווי, רביעית כלי-נשיפה מעץ, קונצרטו לחליל לתזמורת, "מזמור" לתזמורת כלי-קשת, "עמק הירדן" מוסיקה לבאלט, שלושה רישומים לנבל, "סימפוניית מחוללות" לתזמורת סימפונית, "עיטורים למגילת רות" לתזמורת; וכן שירים להרכבים שונים, יצירות למקהלה, מוסיקה לתיאטרון ולקולנוע ועיבודים של שירי-עם להרכבים שונים. לאחרונה סיים כתיבת סדרה גדולה של יצירות כליות למטרות חינוכיות לפי הזמנת המכון למוסיקה ישראלית.

אבנר אתי

אבנר אתי, בן כפר גלעדי, למד אבוב אצל אליהו טורנר, קומפוזיציה אצל פאול בן-חיים ויחזקאל בראון וניצוח מקהלות אצל גארי ברתיני. בפרס המשיך ללמוד אבוב וחליליות, התמחה במוסיקת הברוק והשתלם בניצוח מקהלות אצל פיליפ קאייר. מאז 1962 הוא מנצח הקבוע של מקהלת איחוד הקבוצות והקיבוצים. ניצח על מקהלת "רינת" וב-1976 ייסד את "זמרי קאמרן". שלוש פעמים השתתף עם המקהלות שלו ב-CANTAT EUROPA ובשתי הפעמים האחרונות ניהל שם סדנה עם מקהלות שונות מרחבי תבל. הזמן לערוך סדנה על מוסיקה ישראלית בפסטיבל של מקהלות צרפתיות שיערך בקיץ שנה זו. כיום מלמד ניצוח מקהלות באקדמיה למוסיקה ע"ש רובין באוניברסיטת ת"א.

זמרי קאמרן

מקהלת "זמרי קאמרן" נוסדה ב-1976 ע"י אבנר אתי. הופיעה ביישובי כפר וספר, בעיירות פיתוח, בערים הגדולות ובמופעים מיוחדים בפני תלמידים בבתי-ספר. רפרטואר המקהלה כולל מוסיקה מערב אירופית מהמאה ה-16 ועד המאה העשרים, יצירות מאת מלחינים ישראלים, שירי עדות ישראל ושירי עמים. חברי המקהלה הם תלמידים ומורים למוסיקה, עקרות-בית ובעלי מקצועות שונים ובאים מכל רחבי הארץ, מקיבוצים, ממושבים ומערים. המקהלה השתתפה ב-1977 במרתון שוברט עם התזמורת הקאמרית בניצוחו של בר-שי, המנהל האמנותי של התזמורת. היא הופיעה פעמיים בפסטיבל הישראלי, ב-1979 בקונצרט "א-קפלה" במסגרת הפסטיבל. בינואר 1979 ערכה המקהלה קונצרט מיוחד במשכן הנשיא בירושלים במסגרת ועידת המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח, ובקיץ 1979 השתתפה ב-EUROPA CANTAT בגרמניה וערכה סידרת קונצרטים בשווייץ.

רויז, רוז

רויז, רוז, ווי ווייט ביסטו,
וואלד, וואלד, ווי גרויס ביסטו
וואלט די רוז ניט אזוי ווייט געווען,
וואלט דער וואלד ניט אזוי געווען.

שכינה, שכינה, ווי ווייט ביסטו,
גלות, גלות, ווי לאנג ביסטו,
וואלט די שכינה ניט אזוי ווייט געווען,
וואלט דער גלות ניט אזוי לאנג געווען.

(שיר של הרבי מרימיניב. מתוך "הונדערט פאלקס-לידר" למ. קיפניס)

ורד, ורד

ורד, ורד, מה רחוק אתה.
יער יער, יער, מה גדול אתה.
אלולא כה רחוק הוורד
לא היה כה גדול היער.

שכינה, שכינה, מה רחוקה את,
גלות, גלות, מה ארוכה את,
אלולא שכינה כה רחוקה
לא היתה גלות כה ארוכה.

הטוחן

(הנערה)

טוחן, טוחן, הו! מחמדי טחן לי
טחן לי חיטה זו

(הטוחן)

(בית חוור) לא אוכל, נשמת,
לא אוכל לטחון לך אותה

המים אומרים – אינגו זורמים
האבן אומרת – איני טוחנת

ופועלי לא נאספו
קחי קמח זה ולכי לך מאן

לה, לה, לה.

(הנערה)

טוחן, טוחן הו! מחמדי
חבק אחבק אותך.

(הטוחן)

- בית חוור.
טוחן, טוחן; הו! מחמדי

(הנערה)

אני אהיה שלך כולי.
אוכל, נשמת, אוכל,

(הטוחן)

אכן אוכל לטחון לך אותה
המים אומרים – הנה אנו זורמים

האבן אומרת – הנה אני טוחנת
ופועלי הנה נאספו.

הביאי חיטה זו ואטחן לך אותה,
לה, לה, לה.

Molinero

Molinero molinero Ah! bijou
muele me este trigo

No puedo, mi alma, no puedo
yo no puedo molertelo.

El agua dize no corro yo,
la piedra dize no muelgo yo

y mis compañeros no se aunaron
toma este trigo y vate daugi

la, la, la.

Molinero, molinero Ah! bijou!
a ti te abracare.

No puedo

Molinero, molinero Ah! bijou!
yo entera serè tuya.

Puedo, mi alma, puedo
yo ya puedo molerte lo

el agua dize ya coro
yo la piedra dize ya se aunaron

trae este trigo, y te lo molerè
la, la, la.

נולד בבודפשט, הונגריה, ובה למד כינור אצל הוביי וקומפוזיציה אצל קודאי. באמצע שנות העשרים ייסד בברלין את "רביעיית פרטוש", שפעלה במשך 4 שנים וביצעה בעיקר מוסיקה מודרנית מיצירות תלמידיו של שיינברג. עד לעלותו ארצה ב-1938 שימש כקונצרט-מייסטר במספר תזמורות וגם הופיע כסוליסט בכל אירופה. היה מן החברים המייסדים של האגודה למוסיקה מודרנית והתרכזו בביצוע יצירות מודרניות לכינור וויולה וכן למוסיקה קאמרית בכללה. מ-1938 עד 1956 כיהן כיוולן ראשון של התזמורת הפילהרמונית הישראלית והופיע כסולן בישראל, במזרח הקרוב ובאירופה ואף השתתף באנסמבלים קאמריים. ביניהם תצויין רביעיית המיתרים הישראלית בהנהלתו של לורנד פניבוז'. ב-1951 נתמנה כמנהל של האקדמיה למוסיקה בתל-אביב של אוניברסיטת ת"א, ובתפקיד זה החזיק עד פטירתו. ב-1961 מונה כפרופסור באוניברסיטת ת"א.

קיבל שורת פרסים בעד הקומפוזיציות שחיבר, ביניהם פרס ישראל ב-1954 בעד הפנטסיה הסימפונית "עין גב", שזכתה כבר בפרס אונסקו ב-1952. ב-1948 זכה בפרס אנגל של עירית תל-אביב בעד "יזכור" וב-1951 בעד הקונצרטו הראשון שלו לויולה.

רינה גלוק

לידת ניו-יורק, תלמידתה של בלנש אוונס, ומראשוני הבוגרים של בית-הספר התיכון לאמנות. בגיל 15 וחצי היתה לצעירת הרקדניות שזכתה בפרס בימת המחול, ועל במה זו הופיעה בשלוש יצירות סולו משלה. רינה זכתה במילגה בבית-הספר למחול שזה אך נוסד - ג'וליאד - ושם למדה את טכניקת המחול אצל מרתה גראהם, אנטוני טיודור, מרגרט קרסק וחווה לימון וכוריאוגרפיה אצל דוריס המפרי ולואיס הורסט. עם סיום לימודיה בג'וליאד ב-1954, עלתה לישראל עם בעלה - הכנר הישראלי משה מורביץ.

רינה לימדה בתיאטרון ענבל, האקדמיה למחול בירושלים ובבית-הספר למחול שלה, שאותה הקימה בעצמה, ובו בזמן גם הכינה ערב יצירות יחיד, שבו הופיעה ברחבי המדינה. ב-1964, משהוקמה להקת מחול בת-שבע, נמנתה על מייסדיה והיתה לרקדנית ראשית, כשאליה מתלווים גם רקדני להקתה ותלמידיה, וזאת לבקשתה של מארתה גראהם. רינה גלוק הופיעה בבלטות מהיצירות שהועלו בבת-שבע על-ידי מרתה גראהם, רוברט כוהאן, דונלד מק-קיל, נורמן מוריס, גלן טטלי ואחרים. היתה הרקדנית הראשית במחולות "הורודידה", "נבכי הלב" ו"חלום". ללהקת בת-שבע יצרה 5 כוריאוגרפיות. האחרונה שבהן - "משחקים שאנו משחקים".

ב-1975 נתמנתה למנהלת חזרות של הלהקה ומאוחר יותר באותה שנה הוזמנה על-ידי מארתה גראהם להיות אורחתה בבית-ספרה בניו-יורק.

רינה גלוק היא כיום העוזרת למנהל האמנותי של להקת מחול בת-שבע ומנהלת בת-שבע 2 וכן מכהנת כמורה אורחת למחול באקדמיה ע"ש רובין בירושלים.

להקת-מחול בת-שבע

בחדש דצמבר השנה חוגגת להקת "בת-שבע" 15 שנים להולדתה. ביום חגה זה יכולה הלהקה להתגאות בהישגים אמנותיים רבים הנוקפים לזכותה, בתרומה נכבדה לחיי התרבות בישראל ובהכרה בינלאומית רחבה שלה זכתה במשך שנות פעילותה.

יש הטוענים כי "בת-שבע" נולדה כשכפית של כסף בפיה; היא נשאה את ברכתיה והמלצותיה של הברונית בת-שבע דה-רוטשילד - מייסדתה - ורק ולתות מעטות נותרו נעולות בפניה. גולת הכותרת - מרתה גרהם, "כדהנת המחול הגדולה", שפתחה את שערי הסטודיו שלה בפני חברי הלהקה ושלחה תלמידים משלה ללמד כאן בישראל. עוד בצעדיה הראשונים, כמעט בחיתוליה - כבר נוקפו לזכות הלהקה הצעירה הישגים רבים ומרשימים.

אמני מחול ישראלים רבים למדו את אמנות המחול בלהקת "בת-שבע". ביניהם ניתן למנות רקדנים וכוריאוגרפים כמשה אפרתי, אושרה אלקיים-רונו, אהוד בן-דוד, רינה גלוק, גלית גת, רחמים רון, משה רומנו, רינה שיינפלד, ומירל'ה שרון. גם עולים חדשים ובעלי-כשרון שבאו ארצה ראו כי טוב והשתקעו כאן. כל אלה תרמו חלקם ופרי יצירתם לחיי התרבות בישראל.

עבדו עם הלהקה רבים ומפורסמים מבין הכוריאוגרפים שבעולם כמו מרתה גרהם, רות הריס, לינדה הודס, ג'רום רובינס, גלן טטלי, קורט יום, רוברט כוהאן, דונלד מק-קיל, פול סנסרדו, ג'ון קרנקו ואחרים.

13 סיורים ערכה "בת-שבע" עד כה אל מעבר לים - 8 באירופה, 2 בבריטניה 3 בארצות הברית וקנדה, וכמעט בכל מקום בו ביקרה קצרה הלהקה תשואות, תשבחות ומחמאות. אולם נפריז אם נאמר, שדרכה של "בת-שבע" היתה סוגה בשושנים לכל ארכה. קשיים של תקופת ההתבגרות נתנו בה את אותותיהם: היה עליה להיאבק ולעמוד בחילופי דורות של רקדנים ומנהלים אמנותיים, והקשה מכל - המכה שניחתה עליה בינואר 1975, עת הברונית דה-רוטשילד אספה ידה מ"בת-שבע". לאחר מאבק ציבורי מתיש עשתה להקת המחול את צעדיה הראשונים ללא "אמא" דואגת.

היתה זו תקופה קשה של קשיים ומכאובים; אך "בת-שבע" קיימת ועומדת ומאבקה לקיום עצמאי וליצירה מקורית - הוכתר בהצלחה.

"דמויות"

הכוריאוגרפיה "דמויות" נוצרה בהשראת היצירה המוסיקלית הנושאת שם זה.

הדמויות צצות כשהן לובשות ופושטות צורה, ללא קשר לזמן ולסדר הארועים.

בן-ציון אורג נולד בגרמניה ב-1926 ועלה לישראל ב-1933. כאן למד נגינה בכינור וקומפוזיציה. ב-1947 סיים את האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים וביקר פעמים אחדות בארצות הברית לשם השתלמות. ב-1949 למד אצל אהרון קופלנד. ב-1952 ביקר שוב כאשר הקנטטה "סיפור המרגלים" זיכתה אותו בפרס התחרות הבינלאומית ע"ש קוסביצקי. באותה הזדמנות שהה זמן מה גם בטנגלווד. מ-1960 עד 1962 שהה בארה"ב וקיבל את התואר M.F.A. במוסיקולוגיה, באוניברסיטת בראנדייס. מ-1956 עד 1976 כיהן בן-ציון אורג כמפקח (ומאז 1975 מפקח ראשי) על החינוך המוסיקלי במשרד החינוך והתרבות בישראל. בשנים 1970-72 שימש כיו"ר הועדה המקצועית המייעצת למוסיקה של קרן תל-אביב לספרות ולאמנות. יצירותיו העיקריות של אורג: "בלאדה" לכינור (1947); "הצבי ישראל" לבריטון ותזמורת (1948/9); "מן העפר" למצו-סופראן והרכב קאמרי (1956); "במות בונים למלך" לתזמורת (1957); "מוסיקה לקרן ולתזמורת" (1959), "שלישיה" לכלי קשת (1961); "מזמורים" לסולנים ותזמורת קאמרית (1966/68) (אשר זכתה בשנת 1978 בציון כבוד בתחרות ארתור הונגר לקומפוזיציה, בערפת); "שירים בבוקר בבוקר" למצו-סופראן, בריטון ותזמורת קאמרית (1968); "אשמורת ראשונה" לרביעייה לכלי קשת ותזמורת כלי קשת (1969); "סיפורו של חליל" לסולנים, מקהלה ותזמורת (1972); "סיפורי גאולה", קנטטה למצו-סופראן, מקהלת נשים ותזמורת (1974); ו"דיאלוגים על המגילה הראשונה" לתזמורת קאמרית (1975). היצירה האחרונה החזמנה לחגיגות ה-200 של ארה"ב והושמעה לראשונה בשיקגו בינואר 1976.

אריה ורדי

אריה ורדי החל את דרכו על בימת הקונצרטים כאשר הופיע בגיל 16 ברסיטל בתל-אביב. גמר את חוק לימודיו באקדמיה למוסיקה בתל-אביב ובאוניברסיטה בירושלים. בשנת 1960 זכה בתחרות שופן בישראל, והופיע כסולן לראשונה עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית.

השתתפותו הראשונה בתחרות בינלאומית הוכתרה אף היא בהצלחה, כאשר זכה בתחרות ע"ש אנסקו בבוקרשט. בעקבות התחרות הוזמן להופעות נוספות באירופה, והוסיף להשתלם בפסנתר ובקומפוזיציה אצל פאול באומגרטנר, פייר בולז וקארל-היינץ שטוקהאחן.

עם שובו לארץ הופיע כסולן עם כל התזמורות בישראל, וכן ברסיטלים, בקונצרטים קאמריים ובהקלטות רדיו ולטלוויזיה. כמו-כן הוא מופיע כפסנתרן-מנצח עם תזמורות קאמריות בהשמעת קונצרטים מאת באך, היידן ומוצרט.

מדי שנה הוא יוצא לסיורי קונצרטים בחו"ל: בספורים אלה הגיע למערב אירופה ולמזרח, לארצות הברית ולדרום-אפריקה. הוא הופיע תחת שרביטם של פול פאריי, זובין מהטה, לוקאס פוס, פאול זאכר ואחרים.

אריה ורדי מכהן כפרופסור לפסנתר באקדמיה למוסיקה ע"ש רובין שבאוניברסיטת תל-אביב. בשנים 1978-1979 שימש כיו"ר הועדה המקצועית המייעצת למוסיקה של קרן תל-אביב לספרות ולאמנות.

"רשויות"

הרשות נתונה למאזין להתעלם מן ההסבר המילולי, לדלג עליו אל עולם שהצלילים בו הם הממשות המכמעט יחידה, אך הרשות למאזין לצפות, לפני מיפגש ראשון עם יצירה, להסבר המתאר את רקעה. היצירה חוברת ב-1978, בהזמנת "קרן תל-אביב לספרות ולאמנות", בשביל הפסנתרן אריה ורדי, במסגרת המפעל "הזמנת יצירות באמצעות מבעעים". הכותרת "רשויות" מכוננת אל פיוטים מתקופת "תור הזהב" בספרד. "רשות" היא נוסחת פתיחה לפיוטים ותפילות ועניינה: נטילת רשות להתפלל. היא מעין מבוא שבו מציג המשורר את עצמו בפני הקהל, יש רשויות קצרות מאד, אך יש גם מפותחות וארוכות. שמונה "רשויות" ידועות של שלמה אבן גבירול (מס' 99 בספר "השירה העברית בספרד ובפרובאנס" בעריכתו של פרופ' חיים שירמן) משמשות בין המעוררים ליצירה זו. הראשונה בהן:

שער אשר נסגר קומה פתחהו
ליום בואך עדי ללון בבין שדי
מי זה דמות דורך כלה ופה פיה
ההוא ופה עין אדם וטוב ראי

וצבי אשר כרח אלי שלחהו
שם ריחך הטוב עלי תניחהו
כי תאמרי אלי שלחה וקחהו
דודי ורעי זה קום נא משחהו

"רשום זאת, כאשר שבע ה"רשויות": משקלה — במשקל היתדות — הוא "המתפשט" (בסיט - בערבית): ש ע ר א ש ר נ ס ג ר ק ו מ ה פ ת ח ה ו

הניתן לתרגום לנטחת - מקצב כמו:

שהיא תשתית מיקצבית לקטעים מסויימים ביצירה המוסיקלית — בהתחלה, באמצע ובסוף. נוסחת מיקצב מענינת (8) וגמישה הניתנת לגיוונים רבים. גם המשוררים בספרד נהגו במישקל זה מידה גדולה של חירות (כפי שמעיר פרופ' שירמן).

הטכניקות של ה"מאקס" הריתמי הערבי, כמו זה של ה"משקל המתפשט", השפיעו על המשוררים העבריים בספרד. בפניית המשורר "החוצה", אל ה"אחר", אל ה"שכן" - אימצו אלמנטים זרים. אימוץ כזה, תוך העברה (טרנספר), יצר תהליך המאפשר חשיפה של התכונות המוסיקאליות שבפיוט. התופעה הצלילית, של משכים וגבהים, ניתקת תוך כדי הישפכה של המלים, ומדגישה מרכיבים מוסיקאליים. במוסיקה אפשר, למשל, להמחיש את המיקצב הפיוטי הגלוי, המוטעם, הנישמע לאוזן — כקונטרפונקט למשקל ה"יתדות" הסמוי. במוסיקה ניתן לבטא ביתר הטעמה את יחסי המשכים שבהברות המלים: לקצר הברה סגורה (שער אשר נסגר) ולהאריך ואף לעטר ולסלסל על הברה פתוחה (קומה פתחהו).

אמירת המוצא ביצירה — צמודה ל"רשויות" של אבן גבירול בחומר ובאווירה. משם והלאה נדהגת היצירה במידה גדולה של חירות, מתרחקת ומתקרבת בדרגות של אינטנסיביות.

רשות למאוזן המוסיקאי לצפות לתדריך, לנקודות ציון במפת ההתרחשויות הצליליות שביצירה. היצירה בנויה כפרק אחד המתחלק לשניים, בכל פרק ארבע חטיבות, מעין וריאציות על נוסחת המיקצב של "המשקל המתפשט בחטיבה –

הראשונה - אמירת המוצא – תחילתה חד-קולית (על דו) ומנעדה מתרחב מאוקטבה אחת לחמש אוקטבות. המשכה הדו-קולי, שבו חוזר בעיקשות מוטיב טרצה (פה-רה). מחזיר אל אמירה חד-קולית (על דו דיאז). הצטברות צלילית אטית, כאילו אקורדית, מגשרת אל החטיבה – **השניה -** בה מופיעים בו בזמן שני מרכיבים מנוגדים: מירווחים במנעד רחב ומתפשט, הנעים ב"אוסטינטו" של 11 שמיניות, לעומת מירווחים קרובים הנעים במהירות של חלקי ששה עשרה מוטיב טרצה (פה-לה במול) המתפרס באיטיות על אוקטבות רבות, מגשר אל החטיבה –

השלישית – בה מתפקדת נוסחת המיקצב למרכיביה (כמו 6,5). מוטיבים שכבר הופיעו בחטיבות קודמות חוזרים בהשלמות ובהנגדות של קצר – ארוך; מהר – אטי; נמוך – גבוה; והבדלי עוצמה וגוון. המשך התהליך – בחטיבה

הרביעית – בה מחריפים הניגודים תוך כדי התפרקות לערכים קטנים יותר (כמו 3,2,5). אלה חוזרים ומתקשרים אל קווים מלודיים ואל "פרלנדו" אף הם על טרצות: מי במול – סול במול, סול בקר; סי-רה). תנועת רביעיה עולה קושרת את החלק הראשון אל החלק השני, אל החטיבה -

החמישית – בה מצטרפים חומרים משתי החטיבות הראשונות. היא ארוכה יחסית. קל לזהות בה את אמירת המוצא על מי בפיאנו. סול מתמשך משותף לחטיבה זו ולחטיבה -

השישית – שעוצמתה פורטה ובה מצטברים מרכיבים מתוך החטיבות השלישית והרביעית. מרכיב מצטרף אל מרכיב, תוך עיבוי אנכי, והם מתפשטים אל כל אזורי הפסנתר. החטיבה -

השביעית קצרה, בפורטיסימו. אשכולות צלילים, בהופעה כמעט אחידה (הומופונית), המתפרקים אל תוך החטיבה –

השמינית - המסכמת את ההתרחשויות המשתקפות בחזרה האחרונה של אמירת המוצא (תחילה על סי ואח"כ על סול).

כל זאת בתקוה, כי הרשות שנטלו לעצמם מחבר ומבצע להציג יצירה זו – תביא מאוזן לידי היענות ועוררות.

בן-ציון אורגד

אנדרה היידו

נולד בבודפשט ב-1932 ולמד פסנתר, קומפוזיציה ואתנומוסיקולוגיה. היגר לפריס ב-1965 והמשיך את לימודיו אצל דרויס מיו ואוליביר מסיאן. בשנים 61-1960 חי בתוניס. בשנת 1966 עלה ארצה. מלמד באוניברסיטת בר-אילן ובאקדמיה למוסיקה. יצירות אחרות: משחק פסחא; משניות; גיהנום קטן; תרועת מלך; נביא השקר ונביא האמת.

סיפורים על ילדים שובבים

שם זה היה הדבר הראשון שנולד מן היצירה. הוא יצא מפי ערב אחד כאשר פגשתי את מנדי רודן שהיה אמור לנצח על היצירה.

מעשרת החודשים שעמדו לרשותי בין הזמנת היצירה על ידי קרן תל-אביב לספרות ולאמנות עד הבכורה, בזכותי חמישה על התלבטויות. כאשר נשאלתי על התקדמות היצירה התביישתי לומר את האמת, ומשגגה זו יצאה הכותרת המתאימה יותר לספר של מרק טווין מאשר ליצירה מוסיקלית.

אך בעקבות שגגה זו הכל השתנה. הרגשתי שאני עולה על אפיק עשיר של יצרים, דמיונות וג'סטות ילדותיים הקשורים אצלי לעצם עשיית המוסיקה, ואילו סיסמת ה"שובבות" שיחררה אותי מאותן מוסכמות שעדיין קשרו אותי למוסיקה בת זמננו עם כל הגבלותיה. מה שיצא היתה יצירה "פנטסטית" לפי הגדרתו של ברליוז: יצירה שאין לה אלא הצורה שמתווה לה הדמיון וההגיון המיוחד לו. יצירה העונה רק על אותן דרישות שהיא עצמה יוצרת ...

זאת אומרת, יצירה כמעט אסורה בימינו: רומנטית-אירונית, סנטימנטלית, צינית עם רעיונות הלקוחים מכל מקום: מן המוסיקה הקלה עד מוצרט, מ"מה נשתנה" עד מהלר, סיגנונות וג'סטות מוכרים המקבלים את משמעותם המיוחדת אך ורק מהקשרם ביצירה...

שלושת הפרקים הראשונים עוברים מהר. הם קשורים לתחושת החיים של הגילים המוקדמים. ביניהם גשר קצר, כעין מבט על הילדות. מכאן ואילך היצירה נכנסת לרבידים עמוקים יותר: ב"פרק על השעמום" נשארת מן הילדות רק השובבות. בפרק הששי הילדות נהפכת לנושא של אהבה עזה כמוות, וחסרת תקווה. באפילוג חוזרים נושאי הילדות בנפשו המפוייסת של איש זקן, כעין השלמה.

אנדרה היידו

סידניי הארט

כנר ומנצח מבריק, שזכה להכרת המבקרים בשל בגרותו, ייחודו ועתרת דמיונו. ליד העיר קליוולנד, מדינת אוהיו, ובוגר המכון המקומי למוסיקה. למד אצל ג'וסף דניצ'ר. לאחר מכן השתלם בניו-יורק עם מישל פיאטרו ועם ג'ורג' אנסקו. כיהן ככנר ראשון בתזמורת הסימפונית של שיקגו ולאחר מכן כמנצח של התזמורת הסימפונית אוונסון. לפני כן היה כנר ראשון ועוזר למנצח של תזמורת לואיסוויל. האמריקני הראשון שזכה בפרס בתחרות העולמית הנודעת ע"ש ויניאבסקי בפולין. הופיע עם רוב התזמורת החשובות בארצות הברית ובאירופה. הארט משלב את פעילותו המסועפת בתחום הקונצרטים בתפקידו כמנצח-שותף וכנר ראשון של התזמורת הפילהרמונית של לוס-אנג'לס. כן הוא מופיע כמנצח של התזמורת הקאמרית הישראלית בסידרת הקונצרטים האחרונה שלה בעונה זו.

התזמורת הקאמרית הישראלית

התזמורת הקאמרית הישראלית (לשעבר האנסמבל הקאמרי, נוסד בשנת 1965 ע"י גארי ברתני) נוסדה מחדש בשנת 1977 ע"י המנצח הדגול רודולף בר-שי, שעלה אז ארצה מברית המועצות. התזמורת הורחבה מ-35 נגנים ל-45. בין המצטרפים: נגנים ישראלים שעזבו את הארץ וחזרו לבקשתו של בר-שי, וכן עולים חדשים שניגנו בעבר בתזמורת מעולות. הרכב חדש זה מאפשר גיוון רב ברפרטואר היצירות, ממוסיקה קאמרית ועד ליצירות סימפוניות בהרכב מלא. יש לזכור שרוב הספרות התזמורתית של הברוק, הקלאסיקה והרומנטיקה המוקדמת נעדה לתזמורת בגודל זה, וכי הרכב זה, המצומצם יחסית לתזמורת סימפונית גדולה, נעשה שוב חביב על מלחינים רבים ביותר במאה העשרים.

בעונה שעברה ערכה התזמורת מסע קונצרטים והקלטות בארצות אירופה, שזכה להצלחה רבה. עוד ראוי לציין בין הישגיה של התזמורת בעונה שעברה את הקונצרטים המיוחדים שנערכו בניצוחו של בר-שי עם הסולנים הדגולים, הכנר אייזק שטרן והפסנתרן ולדימיר אשכנזי.

תודתה של קרן תל-אביב לספרות ולאמנות נתונה למוסדות על שהעמידו לרשותה את דברי-ההסבר המובאים בתכניה, ותודה מיוחדת למר וילי אליאס, מנהל המכון למוסיקה ישראלית, על שהעמיד לרשות הקרן את תולדות חייהם של המלחינים: ערן פרטוש, בן-ציון אורגד, יחזקאל בראון ומשה לוסטיג.